

Transdisciplinarni pristup dječjem zdravlju na razini primarne zdravstvene zaštite

Mirjana Kolarek Karakaš*

Suvremeno doba donosi nove izazove, osobito kada je u pitanju dječje zdravlje: fizičko, mentalno, socijalno i edukacijsko. U novije vrijeme sve veća pažnja se posvećuje okolišnim čimbenicima koji utječu na zdravlje djeteta, sve zahtjevnijim izazovima kod djece s kroničnim bolestima i djece s teškoćama u razvoju. Brojne uže specijalizacije u pedijatriji doprinose kvaliteti zdravstvene zaštite, ali dovode do fragmentacije znanja i gubitka širine djelovanja. Povećane su potrebe za stručnjacima raznih profila koji nadilaze okvire medicinske struke. Najveći potencijal odgovora na postojeće zahtjeve vidimo u transdisciplinarnom pristupu kao okviru koji objedinjuje individualne potrebe, ali u konačnici stvara preduvjete za očuvanje zdravlja, podizanja razine kvalitete života djece s teškoćama u razvoju i kronično bolesne djece. Transdisciplinarni pristup podrazumijeva dijeljenje kompetencija raznih stručnjaka te uključivanje šire zajednice, kako na lokalnoj, tako i nacionalnoj razini te različitih sustava, sustava zdravstva, obrazovanja, mirovinskog sustava i socijalne skrbi.

Ključne riječi: DJEČJE ZDRAVLJE; PEDIJARIJA; KOMUNIKACIJA; MEĐUPROFESIONALNI ODNOSI

UVOD

Nositelj sveobuhvatne skrbi o dječjem zdravlju na razini primarne zdravstvene zaštite nesumnjivo je specijalista pedijatar, zahvaljujući specifičnoj naobrazbi, vještinama i kompetencijama. U Republici Hrvatskoj posljednjih se godina osjeća deficit primarnih pedijatara. Razlog je dugogodišnji diskontinuitet u raspisivanju specijalizacija. Atlas liječništva Hrvatske liječničke komore 31. 12. 2025. godine navodi: 'Propisano je 348 pedijatrijskih timova, sada ugovoreno 280. U startu nedostaje 64 timova. Radi 242 pedijatara, prosječne dobi 53 godine, od kojih je 90 % liječnica. 38 timova rade kao Tim bez nositelja. 74 pedijatara starije je od 60 godina, za pet godina ostvaruju uvjete za mirovinu.

Na specijalizaciju je upućeno 72 liječnika. Pedijatar u prosjeku skrbi za 1391 dijete, daleko više od propisanog standardnog tima od 950 djece' (1).

Cilj ovoga rada je naglasiti potrebu integrirane, koordinirane i sveobuhvatne podrške djetetu i obitelji kroz transdisciplinarni pristup koji objedinjuje znanje, kompetencije i vještine različitih profila stručnjaka i sustava od kojih se očekuje da zajednički donose odluke u najboljem interesu djeteta.

RAZRADA

Transdisciplinarni pristup temelji se na idejama Jeana Piageta, švicarskog psihologa i istraživača kognitivnog razvoja djeteta, koji je smatrao da

* Specijalistička pedijatrijska ordinacija Mirjana Kolarek Karakaš, Kolodvorska 20, 42 000 Varaždin

granice između disciplina trebaju biti propusne. Autori poput *Basaraba Nicolescu*, razradili su koncept integracije znanja i suradnje izvan pojedinačnih disciplinarnih okvira (2). Usporedimo li modele, multidisciplinarni pristup uključuje rad vrhunskih stručnjaka, ali nedostaje suradnja; interdisciplinarni pristup uključuje suradnju, ali ograničenu na razmjenu informacija; transdisciplinarni pristup podrazumijeva zajedničko planiranje, dijeljenje kompetencija te uključivanje šire zajednice i različitih sustava, što je osobito važno u području rane intervencije u djetinjstvu za što učinkovitiju i bržu podršku djeci s razvojnim teškoćama i njihovim obiteljima (3).

ČLANOVI TRANSDISCIPLINARNOG TIMA

- Liječnik (primarni pedijatar, neuropedijatar, dječji psihijatar, fizijatar, audiolog, oftalmolog),
- Edukacijski rehabilitator,
- Psiholog,
- Logoped,
- Fizioterapeut,
- Radni terapeut,
- Socijalni radnik,
- Odgojitelj,
- Medicinska sestra.

U proces je nužno uključiti roditelje, obitelj, lokalnu zajednicu te nadležna ministarstva: zdravstva, socijalne skrbi, pravosuđa, odgoja i obrazovanja, kao i ustanove javnog i privatnog sektora (4).

Iako svaki sustav ima vlastitu organizaciju timskog rada, suradnja između sustava često je u praksi nedostatna, što otežava optimalnu skrb djece unutar njihovih obitelji. Djeca s kroničnim bolestima, teškoćama u razvoju ili invaliditetom zahtijevaju kompleksnu, sveobuhvatnu podršku koja nadilazi mogućnosti pojedinog stručnjaka ili službe (5)

ZAKLJUČAK

Transdisciplinarni pristup na najbolji način opisuje stara afrička poslovice „Potrebno je cijelo selo da bi se odgojilo jedno dijete.“ Danas, više nego ikada, potrebna je suradnja stručnjaka raznih profila kako bi se osiguralo optimalno zdravlje svakog djeteta. Poseban pristup djeci s teškoćama u razvoju, kronično bolesnoj i invalidnoj djeci, zahtijeva koordiniranu, lako dostupnu i stručnu podršku različitih sustava. Transdisciplinarni pristup koji koordinira primarni pedijatar, već je u velikoj mjeri prisutan u našem svakodnevnom radu, iako ga ne percipiramo kao takvog i ne nazivamo ga pravim imenom.

On uključuje suradnju uz razmjenu kompetencija unutar struke, povezivanje svih razina zdravstvene zaštite, koordinaciju s obrazovnim, socijalnim i pravnim sustavom te aktivno uključivanje obitelji djeteta i pripadajuće lokalne zajednice.

LITERATURA

1. Hrvatska liječnička komora. Digitalni atlas hrvatskog liječništva [Internet]. Zagreb: Hrvatska liječnička komora; [pristupljeno 31.1.2026.]. Dostupno na: <https://www.hlk.hr/digitalni-atlas-hrvatskog-lijecnistva.aspx>
2. Kolarek Karakaš M. Transdisciplinarni pristup dječjem zdravlju, preduvjet dobrih ishoda. *Paediatr Croat.* 2025; 69:25–7.
3. Milić Babić M. Iskustva s ranom intervencijom roditelja djece s teškoćama u razvoju. *Ljetopis Socijalnog Rada.* 2013;20:453–80.
4. Cvitković Roić A. Suradnja javnog i privatnog sektora u transdisciplinarnom pristupu dječjem zdravlju. *Paediatr Croat.* 2025;69:2–5.
5. Jovančević M. Transdisciplinarni pristup u pedijatriji. *Paediatr Croat.* 2025;69:6–8.

Adresa za dopisivanje:

Mirjana Kolarek Karakaš, dr. med. spec. pedijatar
Specijalistička pedijatrijska ordinacija Mirjana Kolarek Karakaš
Kolodvorska 20, 42 000 Varaždin
E-mail: dr.m.karakas@gmail.com

SUMMARY

Transdisciplinary approach to children's health at the primary health care level

Mirjana Kolarek Karakaš

The modern era brings new challenges, especially when it comes to children's health: physical, mental, social, and educational. In recent times, increasing attention has been paid to environmental factors that affect children's health, to the increasingly demanding challenges of children with chronic diseases, and children with developmental disabilities. Numerous narrow specializations in pediatrics contribute to the quality of health care, but lead to fragmentation of knowledge and loss of breadth of action. The need for experts of various profiles who go beyond the framework of the medical profession has increased. We see the greatest potential for responding to existing demands in a transdisciplinary approach as a framework that unites individual needs, but ultimately creates the prerequisites for preserving health, raising the quality of life of children with developmental disabilities, and chronically ill children. A transdisciplinary approach implies sharing the competencies of various experts and involving the wider community, both at the local and national levels, and different systems, such as healthcare, education, pension, and social welfare systems.

Keywords: CHILD HEALTH; PEDIATRICS; COMMUNICATION; INTERPROFESSIONAL RELATIONS